

ENNAKKOVAIKUTUSTEN ARVIOINTI SAVITAIPALEEN KUNNAN PÄÄTÖKSENTEOSSA

Kunnanhallitus 15.01.2024

Asiakirjan suojaustaso: Julkinen

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttaminen Savitaipaleen kunnan päätöksenteossa	3
3	Milloin EVA, milloin ei.....	4
4	Ennakoarvioinnin vaiheet	5
5	Suppea EVA ja laaja EVA	6
6	Kuntalaisten osallistaminen.....	7

Liite 1. Savitaipaleen kunnan EVA:n vaiheet

Liite 2. Vaikutusten ennakoarvioinnin lomakkeet

- Yleiset vaikutukset
- Kuntalaisvaikutukset
- Yritysvaikutusten arviointilomake
- Lapsivaikutusten arviointi
- Talousvaikutukset

1 Johdanto

Kuntaliiton hallitus on hyväksynyt kuntien ja kuntayhtymien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille sekä soveltuvin osin kuntien liikelaitoksille tarkoitetun suosituksen ”Vaikutusten ennakkoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa”.

Suosituksen tarkoitus on vahvistaa kuntien päätöksenteon ennakoivaa ja kokonaisvaltaista huomiointia kunnallisessa päätöksenteossa. Vaikutusten ennakkoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa lisää luottamushenkilöiden arvopohjaista päätöksentekoa ja käynnistää arviokeskustelun halutuista vaihtoehdoista sekä lisää läpinäkyvyyttä ja avoimuutta päätöksenteossa.

Vaikutusten ennakkoarvioinnin tavoitteena on jäsentää ja selventää valmistelu- ja päätöksentekotilannetta. Se tukee moniarvoista ja läpinäkyvää päätöksentekokulttuuria kunnissa. Ennakkoarvioinnissa valmistelija kuvaa ehdotuksen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja päätökselle. Näin voidaan paremmin osoittaa eri ratkaisuvaihtoehtojen edut ja haitat.

Kun päätösesitysten vaikutuksia arvioidaan ennalta, päättäjien tulee tarkastella erilaisia vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä otetaan huomioon niiden vaikutukset kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon, henkilöstöön ja talouteen.

Pätösesitysten vaikutusta arvioidaan sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä päätöksestä riippuen. Vaikutuksia arvioidaan esimerkiksi talousarviovuoden, valtuustokauden tai valtuustokauden ylittävällä aikajänteellä.

Pätösesityksiä ja tavoitteita asetettaessa esitetään vaihtoehtoja ja valmistelijan esityksen rinnalle nostetaan ainakin nollavaihtoehto, jossa on kuvattu, mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä mitään. Vähin vaatimus on, että päätösesityksen vaikutukset arvioidaan, jos vaihtoehtoisia päätösesityksiä ei ole mahdollista tehdä.

Tässä ohjeessa linjataan, mitkä päätökset Savitaipaleen kunnan päätöksenteossa vaativat ennakkoarviointia. Tavoitteena on arvioida ainakin niitä päätöksiä ja tavoitteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia.

2 Vaikutusten ennakkoarvioinnin toteuttaminen Savitaipaleen kunnan päätöksenteossa

Tässä ohjeessa kuvataan Savitaipaleen kunnan malli ennakkoarvioinnin toteuttamiseen. Ennakkoarvioinnin prosessi on kuvattu liitteessä 1.

Ennakkoarvioinnin tarkoituksena on valmisteluvaiheessa huomioida ja arvioida eri väestöryhmiin kohdistuvia hyvinvointivaikutuksia sekä valmistelijan työn jäsentäminen. Arviointi nostaa esille esitysten kuntalaisiin kohdistuvia vaikutuksia, nostaa keskusteluun seikkoja eri tarkastelukulmista ja mahdollistaa yhteistyön valmisteluvaiheessa.

Tee vaikutusten ennakkoarviointi erityisen huolellisesti silloin, kun valmistelet merkittäviä väestöön kohdistuvia suunnitelmia ja päätösesityksiä. Huomioi arvioinnissa erityisesti terveys- ja hyvinvointieroihin, lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin, sukupuoleen, kieleen tai yhdenvertaisuuteen ja elinvoimaan kohdistuvat vaikutukset.

Vaikutusten ennakkoarviointi aloitetaan valmisteluvaiheessa ja arviointi kulkee mukana läpi valmisteluprosessin. Alla olevaan tarkistuslistaan on koottu Savitaipaleen kunnan ennakkoarvioinnissa huomioitavat näkökulmat.

Arviointia tehdessäsi harkitse erityisesti sidosryhmien kuulemista. Sidosryhmien osallisuutta lisäämällä voidaan saada ajankohtaista tietoa sekä ns. hiljaista tietoa, jota ei muulla tavoin välity tietolähteiden kautta viranhaltijoille ja päättäjille. Tällä tavalla vahvistetaan kuntalaisten osallistumista ja mahdollistetaan monipuolinen tiedonsaanti valmisteluun hyvissä ajoin.

3 Milloin EVA, milloin ei

Milloin ennakoarviointia tarvitaan ja missä laajuudessa?

Tehdessäsi päätöstä vaikutusten ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta ota huomioon:

Ennakoarviointi tulee tehdä, kun:

- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin; eri ihmisille tai kunnan eri alueille
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia elinkeinoelämälle.
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai palveluiden järjestämisessä tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja/tai yritysilmapiiriin)
- tarpeen mukaan vastattaessa lausuntoihin tai esityksiin

Päätöksenteon ennakoarviointia suositellaan myös silloin kun:

- asia on uusi, eikä valmiita malleja ole
- päätös on vaikea tai mahdoton perua tai korjata
- asian on kiistanalainen ja sen ennakoidaan saavan paljon huomiota ja herättävän ristiriitaisia tulkintoja
- päätöksen vaikutukset ovat pysyviä tai pitkäkestoisia
- asialla on yhteisvaikutuksia muun valmisteilla olevan tai voimassa olevan päätöksen tai toiminnan kanssa.

Ennakoarviointia ei tarvita, kun kyseessä on jokin seuraavista päätösryhmistä:

- Tiedoksi merkittävät asiat
- Yksilöä koskevat asiat
- Oikaisuvaatimukset
- Viranhaltijan nimeämiset
- Hallinnon sisäisiä järjestelyjä koskevat asiat
- Asiakokonaisuuksissa, mistä on lainsäädännössä säädetty tai muussa kuntaa koskevassa ohjeistuksessa määrätty
- Toiminnan seuranta, tutkimusraportit ja vastaavat
- Kun vastataan lausuntoihin, kirjeisiin ja esityksiin

Seuraavassa taulukossa on valmistelijalle/esittelijälle kysymyksiä, joiden avulla voi arvioida tarvetta ennakoarvioinnille:

Kohdistuvatko vaikutukset	Kyllä, välittömästi	Kyllä, välillisesti	Ei	Vaikutuksen merkittävyys	Mahdolliset perustelut
Peruspalvelujen tasapuoliseen saatavuuteen tai laatuun (mm. kunnan eri alueilla)					
Kohdistuvatko vaikutukset erityisesti johonkin haavoittuvaan väestöryhmään? (esim. lapset ja nuoret, työttömät, ikääntyneet, pitkäaikaissairaat, vammaiset, asunnottomat, pienituloiset, maahanmuuttajat)					
Lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin (esim. psyykkiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen turvallisuuteen, osallisuuteen, oppimiseen, harrastamiseen)					
Fyysiseen elinympäristöön (esim. asuinolosuhteisiin, ilman tai veden laatuun, jätteiden käsittelyyn, meluun, hajuun, turvallisuuteen, viihtyvyyteen)					
Sosiaaliin tai kulttuurisiin elinolosuhteisiin (esim. yhteisöllisyyteen, osallisuuteen tai eriarvoisuuteen)					
Elintapoihin (esim. ravitsemukseen, päihteiden käyttöön, liikuntaan, virkistäytymiseen, riskikäyttäytymiseen)					
Sukupuolten tasa-arvoon					
Toimeentuloon tai koulutusmahdollisuuksiin (esim. kotitalouksien taloudelliseen asemaan, asiakasmaksuihin, siirtymävaiheisiin, opiskelupaikkoihin)					

4 Ennakoarvioinnin vaiheet

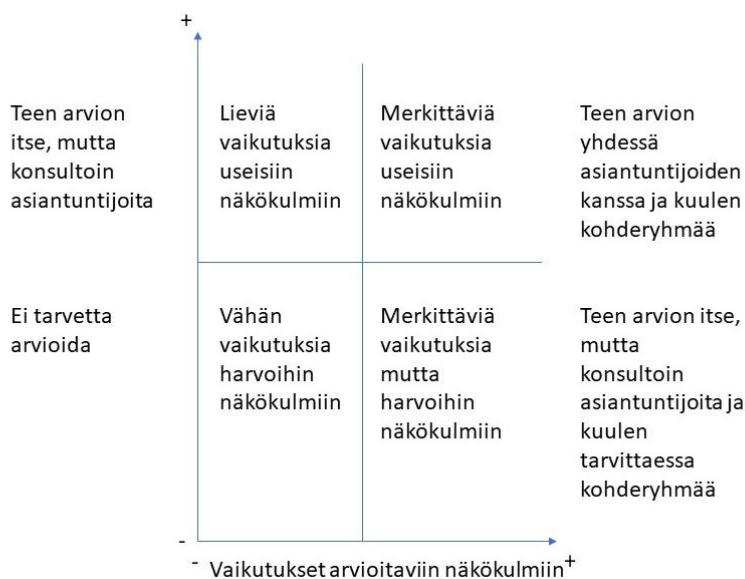
Jos päätät tehdä päätöksen vaikutusten ennakoarvioinnin, tutustu saatavissa olevaan tietoon eri tietolähteistä (mm. eri väestötilastot ja tutkimukset) ja konsultoi tarvittaessa aihealueen asiantuntijoita. Muista kiinnittää huomiota erityisesti haavoittuviin väestöryhmiin.

- Tee vaikutusten ennakoarviointi vähintään kahdesta vaihtoehdosta, joista toinen on nykytila ja toinen on vaihtoehtoinen ratkaisumalli. Käytä arvioinnin pohjana Savitaipaleen kunnan vaikutusten ennakoarviointilomaketta, liite 2.
- Tarkastele vaihtoehtoja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.
- Käytä arvioinnissa seuraavia näkökulmia: strategiavaikutukset, kuntalaisvaikutukset ja talousvaikutukset. Lapsivaikutukset, yritysvaikutukset ja ympäristövaikutukset arvioidaan omilla lomakkeillaan.

- d. Laadi esitys, jossa tiivistät arvioinnin aikana tekemäsi huomiot vaikutuksista yhteenvedoksi esitykseen. Perustele esityksesi ennakoarvioinnin keskeisillä huomioilla. Päätösesityksessä esitetään parhaana pidetty ratkaisu.
- e. Vaikutusten arvioinnin yhteenvedo voidaan liittää päätösesityksen liitteeksi.
- f. Kun päätös on tehty ja pantu täytäntöön, esittelijä päättää miten ja millä aikataululla päätöksen toteutumista ja vaikutuksia arvioidaan ja seurataan.

5 Suppea EVA ja laaja EVA

Ennakoarvioinnin tekijänä voi olla päätöstä valmisteleva yksittäinen viranhaltija, valmisteleva työryhmä tai mahdollisesti arviointia varten palkattu konsultti. Ennakoarvioinnin voi tehdä joko suppeana tai laajana. Kuvassa 1. on kuvattu, milloin arvioinnin voi tehdä itse ja milloin on syytä kutsua mukaan laajempi asiantuntijajoukko. Isoissa asioissa tulee valmistella laajempi arvio vaikutuksista.

Kuva 1

Päätösvaihtoehtojen muodostaminen: Määrittele arvioinnin laajuus ja menetelmät

Seuraavassa vaiheessa muodostetaan vaihtoehtoisia päätösesityksiä ja kerrotaan niiden vaikutukset. Vaihtoehtoiset päätösesitykset voidaan muodostaa esim. nollavaihtoehdosta (mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä nyt mitään), muista vaihtoehdoista (millainen päätösesitys olisi parhaimmillaan) esim. yhdestä tai useammasta kompromissivaihtoehdosta (millainen vaihtoehto olisi realistisin nykyisessä tilanteessa).

Vaihtoehdot pohjaavat yleensä asiasta käytyyn lähetekeskusteluun, yleiseen kansalaiskeskusteluun sekä valmistelijoiden omaan tietämykseen. Päätösvaihtoehtojen tulee olla todellisia vaihtoehtoja. Muodon vuoksi tehdyt vaihtoehdot eivät tarjoa hyvää tietopohjaa päätöksenteolle.

Kun päätösvaihtoehtoja lähdetään miettimään, on jo heti alussa hyvä käydä läpi seuraavia apukysymyksiä:

- Mitä tavoitellaan?
- Mitä ratkaisuvaihtoehtoja on?

- Mitä ristiriitaisia tai kilpailevia näkökulmia asiaan liittyy?
- Mihin ryhmiin tai toimijoihin ratkaisuvaihtoehdoilla on vaikutusta? Ja ovatko ne positiivisia vai negatiivisia?

Kuntalaisten osallistaminen jo päätösvaihtoehtojen muodostamiseen voi olla hyödyllistä etenkin isoissa esim. palveluverkkoa koskevissa asioissa. Palveluiden käyttäjiltä voi tulla jo alkuvaiheessa hyviä näkökulmia ja vaihtoehtoisia päätösratkaisuja. Kuntalaisten osallistumista on avattu seuraavassa kappaleessa.

6 Kuntalaisten osallistaminen

Kuntalaisten osallistaminen jo päätösvaihtoehtojen muodostamiseen voi olla hyödyllistä etenkin isoissa esim. palveluverkkoa koskevissa asioissa. Palveluiden käyttäjiltä voi tulla jo alkuvaiheessa hyviä näkökulmia ja vaihtoehtoisia päätösratkaisuja.

Kuntalaisia voidaan osallistaa mm. seuraavien kokonaisuuksien kautta:

- vaikuttamiselimet, vanhus- ja vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto
- yhdistykset
- oppilaskunnat ja vanhempainyhdistykset
- varhaiskasvatusyksiköiden kautta
- perusopetusyksiköiden ja lukion kautta
- yrittäjäyhdistys
- urheiluseurat ja kunnan tilojen ja liikuntapaikkojen käyttäjät
- kunnan järjestämien tilaisuuksien ja tapahtumien kautta
- hyvinvointialueen kautta
- kuntalaiskyselyt ja keskusteluillat

Kuntalaisten osallistaminen voidaan huomioida monessa eri yhteydessä:

- strategiatyössä
- määrärahojen kohdentamisessa
- peruskorjaushankkeissa
- investoinneissa
- turvallisuussuunnittelussa
- hyvinvointipalveluissa
- kunnan tapahtumatoiminnassa

Valmistelija/Esittelijä harkitsee osallistamisen tavan ja keinot, joten muutkin mahdollisuudet ovat käytössä.

Liite 1. Savitaipaleen kunnan EVA:n vaiheet

Liite 1 Savitaipaleen kunnan EVAn vaiheet

Liite 2. Vaikutusten ennakoarvioinnin lomakkeet

Vaikutusten ennakoarviointi

Päätösten vaikutuksia tulee ennakoida, sillä kunnan tekemät päätökset vaikuttavat suoraan tai välillisesti ihmisiin, ympäristöön, talouteen ja yrityksiin.

Arviointilomakkeen taulukko on viitteellinen. Vaikutuksia arvioidaan päätösesityksen perusteella. Arvioi lisäksi vaihtoehtoa, jossa nykytilanne säilytetään (ns. vaihtoehto 0).

Kaikkia arvioinnin osa-alueita ei välttämättä tarvitse käyttää, mikäli asialla ei ole vaikutuksia johonkin osa-alueeseen, tai vaikutukset ovat hyvin vähäisiä.

Käytettävien merkkien selitykset:

+ = myönteinen vaikutus

0 = neutraali vaikutus

- = kielteinen vaikutus

YLEISET VAIKUTUKSET

STRATEGIAVAIKUTUKSET (Kuvaa keskeiset vaikutukset lyhyesti ja merkitse +/-	Päätösesitys:	Nykytilanteen säilyminen:
<p>Sujuva arki Savitaipaleella/Asuminen, peruspalvelut, liikkuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Säilytämme nykyiset lähipalvelut ja kehitämme palveluiden saavutettavuutta myös erilaisin sähköisin ratkaisuin - Pöksänlahti alueena on ratkaistu vuoteen 2025 mennessä - Parannamme suunnitelmallisesti vuokra-asuntojemme laatua - Kehitämme kunnassamme etätyö- ja etäopiskelumahdollisuuksia - Varhaiskasvatuspalvelut tuotetaan perhe- ja lapsilähtöisesti kuntalaistemme työssäkäyntiä tukien - Panostamme edelleen oppilaiden ja opiskelijoiden ohjaukseen ja hyvinvointiin - Tuemme lukion laadukasta opetusta ja yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten sekä korkeakoulujen kanssa - Käytämme käytettävissä olevat keinot joukkoliikenteen parantamiseen 		
<p>Viihtyisä Savitaipale/Vapaa-aika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyödynnämme Savitaipaleen erikoista jääkauden muovamaa luontoa ja pitkää värikästä historiaa matkailuvalttina kirkasvetisen Kuolimon ja Saimaan syleilyssä - Puhdas luonto ja kestävä kehitys ovat tärkeitä teemoja toiminnassamme - Kehitämme matkailua ylläpitämällä ja lisäämällä luontokohteita ja retkeilyreittejä sekä lisäämällä niiden tunnettavuutta - Savitaipaleella on kiinnostavia liikunta- ja kulttuuriharrastusmahdollisuuksia kaikenikäisille - Liikuntapaikkatarjontamme on monipuolinen. Huolehdimme kunnan liikuntapaikkatarjonnan säilymisestä riittäväällä kunnossapidolla - Huolehdimme ympäristöstä ja kehitämme alueiden viihtyisyyttä - Toimivat kylät - Kyläyhteisöt ovat meille tärkeitä yhteistyökumppaneita - Kannustamme erilaisten tapahtumien järjestämiseen ja hankkeiden edistämiseen - Osallistamme vapaa-ajan asukkaita kuntamme kehittämässä 		
<p>Elinvoimainen Savitaipale/Pöhinä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tasapainoinen talous mahdollistaa itsenäisyyden säilymisen. Järjestämme palveluitamme yhteistyökumppaneidemme kanssa - Päätöksenteko on ennakoivaa, ketterää ja rohkeaa - Tilamme ovat toimivat ja niitä käytetään monipuolisesti - Kehitämme kuntaa jatkuvasti yhdessä asukkaiden, yritysten ja yhdistysten sekä oppilaitosten, korkeakoulun sekä yliopiston kanssa - Autamme yrittäjiä, huolehdimme nykyisistä ja edistämme uusien sijoittumista kuntaamme - Yhteistyöllä ammatillisen koulutuksen kanssa tuemme paikallisten toimijoiden työvoimatarvetta - Arvostamme paikallisia toimijoita kunnan hankintoja suorittaessamme - Kunnan viestintä ja markkinointi on ajantasaista, monipuolista ja osallistavaa. Savitaipaleesta välittyvä kuntakuva on houkutteleva. Tuomme markkinoinnissa esille valokuituverkon mahdollisuudet. - Huolehdimme henkilöstömme osaamisesta ja hyvinvoinnista. Henkilöstö osallistuu toimintojen kehittämiseen. 		

KUNTALAISVAIKUTUKSET

YLEISET KUNTALAISVAIKUTUKSET	Päätösesitys:	Nykytilanteen säilyttäminen:
Palvelujen saavutettavuuteen		
Palvelujen laatuun		
Fyysiseen terveyteen		
Psyykkiseen terveyteen		
Väestöryhmien toimeentuloon (työllisyys, varallisuus, talous)		
Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen		
Turvallisuuteen, ml. Tietoturvaan		
Tietoyhteiskuntataitoihin (esim. sähköinen asiointi, digitaidot ja sosiaalinen media)		
Muut vaikutukset kuntalaisiin		
Yhdistysten ja kolmannen sektorin toimintaan		

YRITYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTILOMAKE

Yritysvaikutusten arvioinnissa valmistelija kuvaa päätöksen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia.

Neutraali on tarkoitettu kysymyksille, joita ei ole mahdollista määrittää kyllä- tai ei -vastauksiksi.

Arvioitava asia: _____

Toimielin: _____

Esityslistan asia: _____

Arviointiin osallistuneet: _____

YRITYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI	Kyllä/ei		Neutraali	
Kuntatason vaikutukset				
1. Sisältääkö päätös hankelinjauksia tai palvelutuotannon ulkoistamista				
2. Onko päätös poikkeava kunnan aiemmasta linjasta päätöksenteossa?				
3. Onko päätöksellä vaikutusta yritysten sijoittumiseen paikkakunnalla?				
4. Onko päätöksellä vaikutusta kunnan vetovoimatekijöihin?				
5. Onko päätöksellä vaikutusta yritysystävällisyyteen?				
Vaikutukset elinkeinoelämään ja työllisyyteen				
1. Onko päätöksellä vaikutusta toimiala- tai markkinarakenteeseen?				
2. Onko päätöksellä vaikutusta kunnan elinkeinorakenteeseen?				
3. Onko päätöksellä vaikutusta yritysten toimintaedellytyksiin?				
4. Onko päätöksellä vaikutusta työllisyyteen?				
Yritystason vaikutukset				
1. Onko päätöksellä vaikutusta yritysten toiminnan kustannuksiin tai investointeihin?				
2. Onko päätöksellä vaikutusta yritysten työvoiman saantiin?				
3. Onko päätöksellä vaikutusta yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin?				
4. Onko päätöksellä vaikutusta yritysten logistiikkaan?				
Arvioi päätöksen yritysvaikutuksia lomakkeen "kyllä" - vastausten pohjalta				
Lyhyt kuvaus päätöksen positiivisista vaikutuksista yritystoimintaan:				
Lyhyt kuvaus päätöksen negatiivisista vaikutuksista yritystoimintaan:				
Ovatko päätöksen vaikutukset yrityksiin	Välittömästi näkyviä	Suoria	Epäsuoria	
Arvioi yritysvaikutusten merkittävyyttä kokonaisuutena	Erittäin vähäiset	Vähäiset	Merkittävät	Erittäin merkittävät
Positiiviset vaikutukset				
Negatiiviset vaikutukset				
Yhteenveto liitettäväksi esittelytekstiin:				

Lapsivaikutusten arviointi Savitaipaleen kunnassa

Lapsivaikutusten arviointi on päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoitua ja seuranta. Se on osa ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia ja kunnassa osa kuntalaisvaikutusten arviointia. Lapsivaikutusten arvioinnissa selvitetään päätöksen tai toiminnan vaikutuksia lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Lasten ja nuorten osallisuus ja kuuleminen ovat keskeinen osa lapsivaikutusten arviointia. Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseksi tehtäessä lapsia koskevia päätöksiä.

Lapsivaikutusten arvioinnin erityisenä perustana on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3.1 artiklassa edellytetty lapsen edun ensisijaisuuden periaate. Näin ollen lapsivaikutusten arvioinnin lähtökohtana pidetään Olapsen oikeuksien sopimusta. Lisäksi tulisi varmistaa se, että arvioinnit pohjaavat sopimuksen yleisperiaatteisiin.

Lapsivaikutusten arviointi edistää jokaisen lapsen oikeuksien täysimääräistä toteutumista sekä lapsen mahdollisuuksia hyvään elämään ja arkeen omassa kotikunnassaan ja lähiympäristössään. Lapsivaikutusten arviointi on osa lapsen oikeusturvaa. Lapsivaikutusten arvioinnissa on erittäin tärkeää huomioida arvioitavan asian osalta vaikutukset erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin. Lapsivaikutusten arvioinnissa on olennaista tarkastella tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä niiden lapsiryhmien kannalta, jota päätös koskee.

Lapsivaikutusten arvioinnin tekemisessä tietoa on mahdollista kerätä sekä aikuis- että lapsinäkökulmasta eri lähteitä käyttäen. Tavoitteena on saada kattava, moninäkökulmainen tietopakettipäätöksen teon tueksi. Lasten kuulemisen tulee olla tarkoituksenmukaista, ei näennäistä. Tavoitteena on halu tavoittaa ja ymmärtää aidosti lasten näkökulmia. Kuulemisessa on muistettava turvallisuus, vapaaehtoisuus, yhdenvertaisuus ja mielekkyys. Kuulemiseen on olemassa erilaisia eri ikäryhmille soveltuvia työkaluja (esim. haastattelu, havainnointi, sadutus, piirtäminen, valokuvaus tai kysely). Olennaista on, että kuulija valmistautuu kuulemiseen huolella ja huomioi toteutuksessa ikäryhmän.

Lapsivaikutusten arvioinnissa on olennaista tuoda lisää tietoa päätöksenteon ja toiminnan kehittämisen perustaksi. Näin ollen on tärkeää, että ennakkovaikutusten arvioinnissa tuodaan esille myönteisten vaikutusten lisäksi myös mahdolliset kielteiset vaikutukset. Tarkastelussa on hyvä tuoda esille sekä myönteisten vaikutusten vahvistaminen että mahdollisten kielteisten vaikutusten poistaminen tai vähintäänkin lieventäminen. On myös tarkasteltava sekä välittömiä että välillisiä vaikutuksia. Arviointi auttaa tuomaan esiin myös ei-tarkoitettuja ja ei-toivottuja vaikutuksia. Arvioinnin johtopäätökset ja suositukset on tärkeä ottaa huomioon päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä.

Ennakkovaikutusten arviointi tarpeen tunnistamisesta seuranta- ja prosessiarviointiin:

- Tunnista tarve
- Suunnittele prosessi
- Kartoita, kerää tietoa ja kuule
- Kuvaile vaikutukset
- Tee päätösehdotus, tiedota, seuraa

Prosessista ja päätöksen teosta tiedottaminen on ensiarvoisen tärkeää. On siis varmistettava, että kaikki prosessiin osallistuvat ja prosessin vaikutuspiiriin kuuluvat saavat

ajantasaista tietoa arvioinnin etenemisestä, tuloksista ja päätöksestä perusteluineen. Myös päätöksen toimeenpanoa ja vaikutuksia tulee seurata ja arvioida ja johtopäätöksistä jakaa tietoa asianosaisille.

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTILOMAKE

Arvioitava asia: _____

Toimielin: _____

Esityslistan asia: _____

Arviointiin osallistuneet: _____

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI	Päätösesitys	Nykytilanteen säilyttäminen
Lasten asumiseen, elinympäristöön ja liikkumiseen		
Lasten osallistumiseen, harrastamiseen ja vapaa-aikaan		
Lasten terveyteen ja turvalliseen arkeen		
Lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemiseen		
Perheisiin, vanhempiin, perheiden taloudelliseen tilanteeseen		
Lasten ja lapsiperheiden elintapoihin, kuten liikuntaan, ruokavalioon, päihteiden käyttöön, riskikäyttäytymiseen		
Lasten osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin (lasten ja nuorten kuuleminen ja osallistuminen asioiden valmisteluun)		
Muut vaikutukset lapseen ja nuoriin		

TALOUSVAIKUTUKSET

TALOUS, HENKILÖSTÖ JA ORGANISAATIO	Päätösesitys:	Nykytilanteen säilyttäminen
Arvioidut taloudelliset vaikutukset (luvut aina kun mahdollista)		
Muut mahdolliset talousvaikutukset		
Kunnan henkilöstöön (asema, määrä, osallistuminen)		
Työtehtävien muutokseen ja työaikoihin		
Työterveyteen ja työhyvinvointiin		